

RETSPOLITISK FORENING

HØRINGSSVAR

Til Justitsministeriet.

Vedr. høring over forslag til lov om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste.

Høringsbrev af 8. oktober 2020 - med svarfrist 19. oktober 2020.

Svar fremsendt pr. mail til statsogmenneskeretskontoret@jm.dk og nat@jm.dk med henvisning til sagsnummer 2020-759-0161.

Indledende bemærkninger

Med lovforslaget imødekommer regeringen sit løfte om en undersøgelse af de forhold, der ligger til grund for den skarpe kritik, som fremkom af FE i Tilsynet med efterretningstjenesterne TET's pressemeddelelse af 21. august og offentliggjort af Forsvarsministeriet den 24. august. Med offentliggørelsen af kritikken er der skabt en forventning om, at offentligheden med undersøgelsens konklusioner får et præcist billede af, hvilke forhold, der har ført til tilstandene opregnet i TET's kritik. Det forekommer derfor uacceptabelt, at undersøgelseskommissionens præcise kommissorium ikke skal offentliggøres, men kun drøftes forudgående med Folketingets kontroludvalg, hvorfra som bekendt intet må komme til offentlighedens kendskab. Da TET har påpeget:

”At det indleverede materiale indikerer, at FE før tilsynets oprettelse i 2014 har igangsat operationelle aktiviteter i strid med dansk lovgivning, herunder ved indhentning og videregivelse af en betydelig mængde oplysninger om danske statsborgere”

er det afgørende betydning for tilliden til undersøgelseskonklusionernes pålidelighed, at opgavefastlæggelsens nærmere indhold og rammer er kendt for offentligheden.

Foreningen skal i denne forbindelse understrege, at lovforslagets bemærkninger allerede indikerer rammerne for et undersøgelseskommissorium, jf. opregningen af TET's kritik og anbefalinger (s.5). Det forekommer derfor ubetænkeligt, at kommissoriet offentliggøres, da det må anses for en selvfølge, at undersøgelseskommissionen skal tage stilling til samtlige TET's kritikpunkter. Dette fører også til, at sammenfatningen af undersøgelseskommissionens resultater med respekt for statens sikkerhed og forholdet til fremmede magter bør være så oplysende, at offentligheden får mulighed for at bedømme resultatet.

Mørklægning af undersøgelsens resultater samt organisering af tilsynet

Lovforslaget adskiller sig i det hele taget fra de allerfleste andre ved som udgangspunkt at tilsigte ikke offentliggørelse, men hemmeligholdelse. Dette er så meget mere bemærkelsesværdigt, som formålet med lovforslaget er at få afdækket, om en statslig instans i sit virke har begået ulovligheder.

Det bærende argument for hemmeligholdelsen i bemærkningerne er hensynet til Danmarks medlemskab af NATO og det udtrykkelige ønske at være en loyal alliancepartner, hvor andre allierede, især USA, kan bevare tilliden til specifikt den involverede danske instans FE. I betragtning af NATO-pagtens erklærede mål, *forsvar og bevarelse af demokratiet*, er argumentationen præget af paradoksale dilemmaer og spring i logikken. Lige fra den overordnede præmis om, at demokratiets egne borgere ikke må få indsigt i de indgreb og andre midler, der anvendes for at beskytte deres selvsamme rettigheder, til forslagets mere detaljerede regler.

Det bestemmes således i § 3, stk. 4, at hvis bare ét af undersøgelseskommissionens 3 medlemmer modsætter sig offentliggørelse af kommissionens udtalelse om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar, må flertallet på de 2 andre medlemmer affinde sig dermed.

Videre skal foreningen pege på forslagets § 21, stk. 1, som bestemmer, at der uden samtykke fra undersøgelseskommissionen ikke må gives aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen i materiale, der indgår i undersøgelsen. Dette virker som en potentielt meget vidtrækkende begrænsning af reglerne om aktindsigt og i kompetencen til at administrere indsigten.

Et andet, mere overordnet paradoks, som helt kan blokere for opretning og forbedring på FE's overholdelse af lovgivningen, består i, at den underretning af Folketinget om undersøgelseskommissionens fortrolige konklusioner, som foreslås, relaterer sig til Folketingets kontroludvalg med efterretningstjenesterne. Dette udvalgs medlemmer er imidlertid, som oven for nævnt, pålagt så total tavshedspligt, at de ikke må orientere nogen andre personer om, hvad der foregår i udvalget, ej heller deres egne partifæller i deres respektive folketingsgrupper eller disses bestyrelser. Der er således tale om en blindgyde, hvor evt. *parlamentariske* reaktioner på konstaterede ulovligheder eller andre fejl eller uhensigtsmæssigheder i FE's virke er umulige at iværksætte eller gennemføre i form af forslag til lovændring eller til folketingsbeslutninger. De pågældende MF'er og deres respektive partier vil således være helt og aldeles afhængige af, hvad der måtte komme af forslag eller andre initiativer fra regeringen, og vil under tingets behandling deraf i realiteten endog være afskåret fra at kunne argumentere for evt. private ændringsforslag.

Efter Retspolitisk Forenings opfattelse bør sagen her og tidligere kritik fremsat af TET foranledige, at Folketinget grundigt overvejer, hvorvidt organiseringen af det nuværende tilsyn er den bedst mulige. Det bør i denne sammenhæng drøftes, om Folketingets kontroludvalg skal have en langt mere direkte relation til TET's arbejde, således at tilsynet ikke administrativt er placeret under regeringen, men direkte under Folketinget på linje med Ombudsmandsinstitutionen og Statsrevisorerne. Dette vil også styrke tilliden til det parlamentariske kontroludvalgs arbejde, der bør have væsentligt videre rammer for sin virksomhed.

Alt dette ændrer ikke ved, at Retspolitisk Forening har forståelse for, at offentligheden i begrænset omfang får adgang til indsigt i undersøgelseskommissionens arbejde på grund af karakteren af FE's arbejde. Men det bør nøje overvejes, hvorvidt samtlige undersøgelsespunkter skal underkastes samme

fortrolige behandling for lukkede døre. Eksempelvis nævner TET det forhold, at FE muligvis har indhentet oplysninger om en ansat i TET. En undersøgelse af dette forhold behøver næppe at være underlagt de samme fortrolighedskrav som en undersøgelse af lovligheden af efterretningstjenestens mulige samarbejde med fremmede efterretningstjenester om indhentning af oplysninger om danske statsborgere.

Efter det, der har været fremme i offentligheden om tilsvarende problemer og undersøgelser i andre NATO-lande, er det dog dér flere steder grebet anderledes åbent an uden at sætte tillidsforholdet til NATO og individuelle samarbejdspartnere som USA over styr. Vi opfordrer REU's medlemmer til under udvalgsarbejdet med lovforslaget at foranstalte oplyst, hvorledes forløbet i så henseende har været i lande som Holland, Tyskland og Norge, og i givet fald lade sig inspirere deraf.

Usædvanligt kort høringsfrist

Retspolitisk Forening skal afslutningsvist protestere mod den meget korte høringsfrist, der endda løber og udløber i en ferieuge. Det er svært at indse meningen med dette hastværk.

København, d. 19. oktober 2020

Bjørn Elmquist

Formand

Leif Hermann

Bestyrelsesmedlem